

הובא מאמר זה, ויש אומרים אף מפתח של פרנסה, ולדעתי נתכוונו במלת במערבא, למדרש הנ"ל, ומזה הוכחה שכבר הי' הבראשית רבה מסודר לפני מסדרי התלמוד בבלי כמו התלמוד ירושלמי, כמ"ש האלפסי סוף עירובין. ולפלא כי נרמזו כל הד' מפתחות במלת מפתח, שהוא נטריקון מ'טר פרנסה ת'חיה ח'יה.

★★

אבן אם ננקוט כמו שהובא להלן מהג"ר יעקב שור זצ"ל עצמו בשם המדרשים דהגירסא כאן היא ר' יונתן ע"ש, א"כ לא קשה קושיתו הנ"ל, דהרי ר' יונתן לא נקרא מרא דארעא דישראל וכמובן.

★★

בגמ': אמר לך גשמים נמי היינו פרנסה.

מקור דברי ר' יוחנן שגשמים היינו פרנסה היא המשנה (ברכות לג) דשואלין ותן טל ומטר בברכת השנים. ומבאר הגמ' מתוך שהיא פרנסה, לפיכך קבעו לאומרו בברכת פרנסה. וכתב שם הרש"ש, וכן אמרינן במס' תענית ור"י וכו' גשמים היינו פרנסה ע"כ.

★★

ובפרשת דרכים (דרוש כא) הקשה (וכן הקשה בטורי אבן כאן) דהרי לקמן (ד' ט' ע"א) קאמר ר' יוחנן עצמו דמטר בשביל רבים. הרי דמטר ופרנסה הרי מילי גינהו ע"כ.

וכתב הגאון ר' יעקב שור זצ"ל (בקובץ כרם שלמה הנ"ל): במדרש דברים רבה פ' תבא, וכן במדרש תהלים מזמור ע"ח איתא המימרא דג' מפתחות וכו' הנ"ל בשם ר' יונתן, ואולי גם כאן צ"ל ר' יונתן, ומיושב בפשוט קושיות הפרשת דרכים והטורי אבן הנ"ל שהקשו דר' יוחנן אדר' יוחנן דלקמן דף ט' ע"א.

★★

בגמ' מה ניסוך המים מאורתא כו'.

היינו שניסוך המים יכול לנסוך בליל ראשון דחג, ומינה מוכיח הריטב"א (יומא כ"ד ע"א וסוכה מ"ט ע"ב) דניסוך המים אינו חובת הזבח, ואינו כנסכים הבאים עם

התמיד, אלא הם חובת היום, ולכן יכול להקריבם בלילה, ויכול להקריבן לפני שהביא התמיד.

והקשה בגבורת ארי כאן דביומא (כד ע"א) איתא דזה שניסך המים ע"ג המזבח חייב עלי' מיתה ומבואר שם (כ"ז ע"ב) שזר שסידר את המערכה פטור, דאין לך עבודה שכשרה בלילה וזר חייב עלי' מיתה. וכיון דניסוך המים כשר בלילה למה חייב עליה זר מיתה.

ותירץ הגר"פ פרלא בביאורו לסה"מ (ח"א ע' קל"א טור ג') תירץ עפ"י שיטת הרמב"ם (פ"י מהל' תמידין) שלכתחילה מצוה לנסכו עם התמיד, עיי"ש בפר"מ שמקורו מהתוספתא, ולכן זר חייב עלי', כיון שלכתחי' מצותו ביום, משא"כ סידור המערכה שכשר לכתחי' בלילה.

ועוד כתב דאפי' לפי מה דמשמע ברש"י ותוס' הכא דאפילו לכתחילה יכול לנסך המים בלילה, מ"מ יש לחלק דדוקא היכי דהוכשר בלילה מחמת גריעותא אז זר פטור, משא"כ היכא בהוכשר בלילה משום דזמנו כל המעל"ע, והיינו דבסידור המערכה שהוא הכנה להקרבת קרבנות שנאמר בהם ביום צוותו, ולא הוכשרו אלא ביום, מ"מ מותר לסדר המערכה בלילה, אלמא משום דטפל וגרע לכן הוכשר לסדרו בלילה, ולכן פטור עלי', משא"כ לגבי ניסוך המים שהוא דין מחמת חובת היום וכנ"ל מריטב"א וכשר משום כן כל המעל"ע, ואין בזה גריעותא שכשר בלילה, לכן זר חייב עלי'.

עוד כתב לפמש"כ תוס' כאן דרשות להקדים בלילה, אבל בזמן הקרבת התמיד חובה להקריב, א"כ ה"נ ניחא למה זר חייב עלי', דכיון דחובתו שייכא לתמיד שהוא ביום, שפיר הוי עבודת היום.

ועיין מה שהארכנו ב"דף על הדף" (יומא כ"ו ע"ב) משמו של האבני נזר הבנין ציון והקהלת יעקב בחקירה זו אי ניסוך המים הי' חובת היום או חובת התמיד.

★★

והנה ברש"י כאן מביא ב' גירסאות בגמ' דידן ולפי הפי' הראשון לא גרסינן: דאמר מר ומנחתם ונסכיהם אפילו בלילה. אלא מפרש דמה דקאמר דניסוך המים מאורתא היינו כדאשכחן בגמ' סוכה (נ"א ע"ב) שממלאין את המים לניסוך המים בלילה ע"כ.